

Dato: 11.11.2010

Likestillings og Inkluderingsdepartement Det kongelige Barne-

Postboks 8306 Dep
0030 OSLO

BARNE-, LIKESTILLINGS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET	
Arkivkode:	410.0
Dato:	151110
Saksnr:	2010 03502-30

Høringsuttalelse - forslag til revidert forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjoner

Innledning

Høringsuttalelsen er drøftet fram av en gruppe medarbeidere som, i tillegg til sitt arbeid i den kommunale barneverntjenesten, har bred erfaring fra ulike institusjoner for ungdom, både innen rusbehandling, barne- og ungdomspsykiatri, fra akuttinstitusjoner og fra ordinære ungdomshjem. Gruppen har også medlem med erfaring fra arbeid med utøvelse av tilsyn for Fylkesmannen og er slik sett godt kjent med den gamle rettighetsforskriften og dens muligheter og begrensninger.

1. Generelle betraktninger

1.1 Barneverntjenesten gir sin tilslutning til det vi opplever er intensjonen med høringsforslaget; at både barns rettigheter under opphold i barneverninstitusjoner og institusjonens adgang til å bruke tvang blir gjenstand for en presisering. Vi opplever også at det på noen områder gis økt adgang til å bruke tvang stilt overfor atferd som krever det. Dette synes vi er positivt, idet vi er enige med departementet i at ungdomsgruppa generelt på institusjoner i dag synes å ha større utfordringer knyttet til atferd enn tidligere. Høringsuttalelsen vil i liten grad omhandle de forslag vi er enige i. Det betyr at de forslag som ikke er kommentert har vår støtte. Vi vil konsentrere uttalelsen om forhold der vi tenker høringsforslaget ikke er tydelig nok eller der vi er uenige.

1.2 Virkeområde

I sitt punkt 3.1.2 i forslaget skriver departementet at forskriften også gjelder for enslige mindreårige asylsøkere plassert i omsorgsentre som omfattes av barnevernloven kapittel 5 A. Vi savner at departementet drøfter situasjonen til de hundrevis av ungdommer som er plassert i kommunale bofellesskap. Da disse verken er å regne som fosterhjem eller institusjoner, selv om ungdommene er plassert etter Lob § 4-4, 5. ledd, gjelder ikke rettighetsforskriften for disse ungdommene, og hva verre er: bofellesskapene er heller ikke underlagt tilsyn fra Helsetilsynet/Fylkesmannen. Vi mener det framstår som en alvorlig forglemmelse at disse ungdommenes rettsituasjon ikke ivaretas i forskriftsforslaget.

1.3 Krav til kompetanse

Selv om det ikke inngår direkte i forhold som omhandles av rettighetsforskriften bestemmelser, mener vi at det, f eks i kvalitetsforskriften, må tas inn både bestemmelser som stiller krav til særskilt kompetanse hos ansatte på institusjoner som skal drive behandling og bestemmelser som innskjerper adgangen til å plassere ungdom etter atferdsparagrafene og omsorgsparagrafene på samme institusjon. Vi mener at det i langt større grad må være separate plasseringsalternativer for ungdom som plasseres ut fra atferdsparagrafene, både fordi det kreves særskilt kompetanse for å gjennomføre behandlingen disse ungdommene

trenger og av hensyn til at ungdom som primært har et omsorgsbehov ikke skal utsettes for påvirkning fra ungdom med atferdsutfordringer.

2. De enkelte drøftinger og bestemmelser

2.1 I sitt punkt 3.2.4 drøfter departementet beboerens adgang til å ha plakater og klær med f eks nazisymboler, ruspropaganda eller generelt ulovlig eller støtende innhold. Departementet er klar på at institusjonen, uavhengig om f eks plakater henger i fellesrom eller beboeres egne rom, må ha anledning til å fjerne dem dersom de har ulovlig innhold. Dette støtter vi. Vi har imidlertid liten forståelse for at beboere skal ha anledning til å ha f eks plakater eller klær med rusforherliggende eller for den saks skyld støtende innhold på egne rom. Vi mener at det er viktig, ut fra hensynet til formålet med oppholdet, at institusjonen har adgang til å vise at det er totalt uakseptabelt at ungdom som er plassert etter atferdsparagrafene lefler med symboler som forherliger problemer de skal behandles for. Slike symboler må kunne fjernes uavhengig av ungdommenes mening om dette. En meningsutveksling vil da sikkert komme, slik at departementets ønske om at det kan skapes forståelse hos ungdommen gjennom rettleiding kan ivaretas. Diskusjonen vil også, slik forslaget legger opp til, stille krav til at ansatte benytter sin faglige kompetanse i slike tilfeller.

2.2 Retten til å bevege seg utenfor og innenfor institusjonens område

Vi er svært fornøyd med at det inntas i forskriftsteksten at institusjonen kan fastsette begrensninger i adgangen til å forlate institusjonsområdet og adgangen til å bevege seg innenfor institusjonsområdet ut fra omsorgsansvaret. Dette fordi det er vår erfaring, blant annet gjennom erfaringer med ungdom som barneverntjenesten har og har hatt plassert på ulike institusjoner og som har foretatt gjentatte rømminger, at mange institusjoner har vært i behov av en tydeliggjøring av sitt ansvar og sine kontrollmuligheter på dette området. Det hadde, sett i lys av situasjonene med gjentatte rømminger, etter vårt syn, vært fint om departementet hadde benyttet anledningen til å drøfte og klargjøre hvilke virkemidler institusjoner kan benytte seg av for å håndheve begrensningene i adgangen for ungdom til å bevege seg fritt i og utenfor institusjonen.

2.3 Tilbakeføring ved rømming (§ 19)

Vår erfaring med ulike institusjoner der vi har ungdom plassert, tilsier at det er høyst uklart for mange institusjoner og deres ansatte i hvilke tilfelle institusjonen har adgang til å føre beboere tilbake til institusjonen mot beboers vilje. I forslaget til § 19 står det: " Dersom plasseringsgrunnlaget gir adgang til det, kan beboeren om nødvendig bringes tilbake til institusjonen mot sin vilje". Dette er ikke egnet til å skape nok klarhet. Her bør det rett å slett nevnes hvilke plasseringsparagrafer som gir slik adgang og hvilke som ikke gjør det. Etter vårt syn bør §§ 4 -24, 4 -25 og 4 – 26 kunne sies å gi slik adgang ut fra hensynet til formålet med oppholdet og §§ 4 -12 og 4 – 6, 2. ledd kunne sies å gi slik adgang ut fra omsorgsansvaret. §§ 4 – 4, 5. ledd og 4 – 6, 1. ledd kan bare gis slik adgang dersom foresatte har samtykket til at det gjøres og barnet er under 15 år, slik at barnets samtykke ikke er en forutsetning.

2.4 Varslingsansvar ved rømming

Departementet skriver i sin drøfting under punkt 3.12 at det fortsatt vil være barneverntjenesten som har ansvar for å varsle foresatte ved rømming. Her mener vi at det hadde vært mer hensiktsmessig om dette ansvaret hadde vært pålagt både barneverntjenesten og institusjonen likeverdig. Dette fordi rømminger ofte skjer i tilknytning til helger, slik at det rett og slett gir rom for betydelig forsinket varsling av foresatte dersom dette skal gå via barneverntjenesten, fordi barneverntjenesten er ubetjent i helgene. (Eksempelvis: I vår kommune er vi tilsluttet en interkommunal barnevernvakt, men denne er ikke betjent på dagtid i helger, kun på kveld og natt.) At institusjonen har et varslingsansvar til foresatte ivaretar også at varsling bli gitt av noen som har et godt kjennskap både til hendelsesforløpet rundt rømmingen, til ungdommen og til de foresatte.

2.5 Bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler

Her har departementet foretatt en grundig drøfting. Mye er vi enige i, men en uttalelse synes vi ikke gjenspeiler realitetene rundt ungdom med alvorlige rusproblemer: *"Departementet er av den oppfatning at institusjonen ikke skal ha adgang til å nekte beboeren å medbringe elektroniske kommunikasjonsmidler"*. Når det gjelder beboere plassert etter §§ 4 -24, 4 – 25 og 4 – 26 mener vi at det vil kunne være nødvendig å kunne gi institusjoner en rutinemessig adgang til å inndra og nekte bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler i en begynnende fase av behandlingen. Vi mener at det er helt grunnleggende for å til en god begynnelse på et behandlingsforløp for disse ungdommene at institusjonen gis anledning til, så langt det er mulig, å forhindre at ungdommene skaffer seg rusmidler, rømmer eller i det hele tatt kommuniserer med gamle rusvenner. I et behandlingsforløp som, som oftest, varer bare 1 år, Mens ungdommen kanskje har brukt en årrekke på å utvikle et tungt misbruk, har verken institusjonen eller ungdommen unødig tid å kaste bort på at ungdommen gis anledning til å holde fast på sitt misbruk eller sin tilhørighet til sitt gamle miljø. Institusjonen må gis anledning til å markere at nå er alle forbindelser til de skadelige miljøet brutt og at nå er det bare behandlingen som skal ha hovedfokus. I en slik situasjon bør det være unødvendig å gi ungdommen anledning til å diskutere og påklage inndragelse av elektroniske kommunikasjonsmidler. Vi mener dog at en slik adgang til rutinemessig inndragelse må tidsbegrenses, fordi ungdom som jo skal tilbake i en normaltilværelse igjen, må gis mulighet til å lære seg å kunne disponere slike kommunikasjonsmidler uten å bruke dem til kontakt med uheldige miljøer.

Med hilsen

Petter Werner Andersen
barnevernleder